

Bölüm 2

Eğlenerek Öğrenelim
Tüm Afetler için Oyun
Sözlük
Kaynakça

EĞLENEREK ÖĞRENELİM

1. Hangisi doğal afet değildir?
 - a) Sel
 - b) Hortum
 - c) Binada yangın
 - d) Deprem
2. Kazada ya da olay yerinde öncelikli ilk yardım kimlere uygulanır?
 - a) Soluk alıp vermeyenler
 - b) Kalp atışı olmayanlar
 - c) Bilinci kapalı olanlar
 - d) Hepsi
3. Türkiye Kızılay Derneği'nin kısaltılmışı hangisidir?
 - a) TKD
 - b) TÜRKAY
 - c) KIZILAY
 - d) AYDER
4. Donma nasıl farkedilir?
 - a) Cildimiz beyaz ya da sarı-gri bir renk aldıysa
 - b) Duyu kaybı varsa
 - c) Cildimiz sertleştiyse
 - d) Hepsi
5. Aniden oluşan sellere ne denir?
 - a) Ani sel
 - b) Hızlı sel
 - c) Çabuk sel
 - d) Su dünyası
6. Selden korunmak için neler yapmalıyız?
 - a) Dere yataklarına yerleşmemeliyiz
 - b) Sel sigortası yaptırmalıyız
 - c) Hava durumu raporlarını sürekli izlemeliyiz
 - d) Hepsi
7. Deprem nedir?
 - a) Bir inek hikayesidir
 - b) Aniden oluşan yeryüzü sarsıntısıdır
 - c) Kuvvetli rüzgarlarda duyulan ısıktır
 - d) Elektrik çarpması ile eş anlamlı bir kelimedir
8. Soğuk havada dışarı çıkarken nasıl giyinmeliyiz?
 - a) Tek parmaklı eldiven
 - b) İnce fakat kat kat
 - c) Şapka ve kaşkol
 - d) Hepsi
9. Deprem sırasında ne yapılmalıdır?
 - a) Dışarı koşmalı
 - b) Yatağın içine girmeli
 - c) Çök-Kapan-Tutun hareketini yapmalı
 - d) Tatile çıkmalı
10. Sudan nasıl tasarruf edebiliriz?
 - a) Su ile oynamamalıyız
 - b) Dişimizi fırçalarken musluğu açık bırakmamalıyız
 - c) Damlayan muslukları onarmalıyız
 - d) Hepsi

11. Yangın anında aşağıdakilerin hangisi yapılmaz?
- 110 nolu telefon ile itfaiyeyi aramak
 - “Yangın var!” diye bağırarak
 - Önceden belirlenmiş toplanma alanına gitmek
 - Varsa asansöre binmek
12. Televizyon veya bilgisayarımızdan duman çıkıyorsa ne yapalım?
- Elektrik fişini çekelim
 - Yetişkinlere haber verelim
 - “Yangın var!” diye bağırarak
 - Hepsi
13. Artçı şok nedir?
- Statik elektrik
 - Tsunami
 - Volkanik hareket
 - Ana depremi takip eden küçük deprem
14. Ormanlarımızı yangınlardan korumak için ne yapmalıyız?
- Anız yakılmamalı
 - Çöp yakılmamalı
 - Piknik ateşi yakılmamalı
 - Hepsi
15. Hortumlar neye benzer?
- Huniye
 - Kareye
 - Kalbe
 - Kırmızıya
16. Çığ tehlikesi yüksek olduğunda ne yapılmamalıdır?
- Tehlikeli yamaçlardan geçmemeli
 - Çığ bölgelerine gitmemeli
 - Kar saçaklarından uzak durmalı
 - Hepsi
17. Hortumlar en çok hangi mevsimde görülür?
- Kış-Sonbahar
 - Sonbahar-İlkbahar
 - İlkbahar-Yaz
 - Yaz-Kış
18. Aşağıdakilerin hangisi daha çok kış aylarında görülür?
- Tipi
 - Güneş çarpması
 - Orman yangınları
 - Sıcak hava dalgaları
19. Eğer bir hortum yaklaşmaktaysa ne yapmalısınız?
- Araba ile olay yerinden uzaklaşmalıyım
 - Bodrum katına ya da camsız bir yere saklanmalıyım
 - Yüzmeye gitmeliyim
 - Uçurtma uçurmalıyım

20. Küresel iklim değişikliğinin etkilerini azaltmak için ne yapmalıyız?
- Ağaç dikmeli ve doğayı korumalıyız
 - Su tasarrufu yapmalıyız
 - Enerjiden tasarruf etmeliyiz
 - Hepsi
21. Çığların en sık oluştuğu yerler hangisidir?
- Yaylalar
 - Ovalar
 - Bitki örtüsü olmayan dağlar
 - Dere ve nehir kıyıları
22. Gaz kaçağı durumunda aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?
- Bulunulan ortamı havalandırmak
 - 187 Doğalgaz Acil Hattı'nı aramak
 - Çakmak veya kibrit yakmak
 - Kombi baca temizliğini yapmak
23. Ülkemizde en çok bilinen rüzgârlardan biri olan poyraz hangi yönden eser?
- Kuzey
 - Kuzeydoğu
 - Kuzeybatı
 - Güneybatı
24. Güneşin tehlikeli mor ötesi ışınlarından korunmak için ne yapmalıyız?
- Saat 11 ile 16 arası dışarı çıkmamalı
 - Şapka giymeli
 - Güneş gözlüğü takmalı
 - Hepsi
25. Ülkemizde kabul edilen orman yangını sezonu aşağıdakilerden hangisidir?
- 1 Haziran-31 Ekim arası
 - Okulların ilk haftası
 - Yıl boyu
 - Yarı yıl tatili
26. Sıcak hava dalgaları ne zaman görülür?
- Yazın çok sıcak ve yağışlı havalarda
 - Yazın çok sıcak ve nemli havalarda
 - Yazın çok serin ve nemli havalarda
 - Yazın çok sıcak ve rüzgârlı havalarda
27. Soba zehirlenmesinden korunmak için ne yapmalıyız?
- Rüzgârlı havada sobanın söndüğünden emin olmadan yatmamalı
 - Yanmakta olan sobanın üzerine kömür atmamalı
 - Soba yanarken uyumamalı
 - Hepsi

28. Doğalgaz Arıza Hattının telefon numarası nedir?
a) 155
b) 187
c) 112
d) 177
29. Aşağıdakilerin hangisi yanlıştır?
a) Bronz ten sağlıklıdır
b) Bronz ten bizi güneşten korur
c) Bulutlu bir günde yanmayız
d) Hepsi
30. Tsunami nedir?
a) Deprem sonrası oluşabilen deniz dalgaları
b) Bir çeşit ton balığı
c) Bir çeşit karate
d) Japon yemeği
31. Heyelanların kendine özgü belirtileri aşağıdakilerden hangisidir?
a) Yamaçlarda çatlaklar
b) Ağaç ve çitlerde eğilme
c) Kapı ve pencerelerin sıkışmaya başlaması
d) Hepsi
32. Acil Yardım (ambulans) için hangi telefon numarası aranmalıdır?
a) 112
b) 110
c) 150
d) 155
33. Orman yangınları için en uygun hava şartları aşağıdakilerden hangisidir?
a) Sıcak ve yağışlı
b) Soğuk ve rüzgârlı
c) Sıcak ve kuru
d) Soğuk ve yağışlı
34. Gaz kaçağı durumunda can güvenliğimiz için ne yapmalıyız?
a) Havalandırma penceresini (menfez) açık tutmalıyız
b) Yılda bir kez baca temizliğini ve bakımını yaptırmalıyız
c) Doğalgaz faturalarındaki uyarılara dikkat etmeliyiz
d) Hepsi
35. Aşağıdakilerden hangisi heyelan sonrasında yapmamız gereken davranışlardan değildir?
a) Çevremizi kontrol etmeliyiz
b) Elektrik, su ve gaz kaynaklarını kapatmalıyız
c) Ailemizi ve yakınlarımızı telefonla sürekli aramalıyız
d) Radyo ve televizyondaki uyarıları dinlemeliyiz
36. Güneş bizi ne zaman yakabilir?
a) Kışın kayak yaparken
b) Yazın yüzerken
c) Yolda yürürken
d) Hepsi

37. Depremle ilgili aşağıdakilerin hangisi yanlıştır?
- Depremler her zaman oluşabilir
 - Depremler her hava koşulunda oluşur
 - Depremlerin ne zaman olacağı bilinebilir
 - Ülkemiz bir deprem ülkesidir
38. Aşırı güneşlenme hangi sağlık sorunlarına sebep olur?
- Güneş çarpması
 - Güneş yanıkları
 - Cilt kanseri
 - Hepsi
39. Depremde eşyaların bize zarar vermemesi için ne yapmalıyız?
- Kırılabilir eşyaları en üst rafa koymalıyız.
 - Yataklarımız büyük pencerelere yakın yerleştirmeliyiz
 - Dolapları duvara sabitlemeliyiz.
 - Duvardaki aynayı sabitlemeden asmalıyız.
40. Orman yangınlarını bildirmek için en uygun telefon numarası hangisidir?
- 110
 - 177
 - 112
 - 155
41. Enerjiden nasıl tasarruf edebiliriz?
- Enerji tasarruflu ampuller kullanmalıyız
 - Vücudumuzu sıcak tutacak giysiler giymeliyiz
 - Duş almak için suyu az kullanmalıyız
 - Hepsi
42. Kışın güneşli havalarda sağlığımızı korumak için en çok dikkat etmemiz gereken nedir?
- Rüzgârın yönü
 - Mor ötesi ışınlar
 - Rüzgârın soğutucu etkisi
 - Havadaki nemin miktarı
43. Çiğ oluşmasına neden olan etmenler aşağıdakilerden hangisidir?
- Kar örtüsünün durumu ve hava koşulları
 - Arazinin özelliği
 - İnsan
 - Hepsi
44. Üzerinizdeki giysi ateş alırsa ne yaparsınız?
- Durup yatıp yuvarlanırım
 - Elbisemi hemen çıkartırım
 - Sağa sola koşarak söndürmeye çalışırım
 - Elimle alevleri söndürürüm
45. Doğayı korumak için ne yapmalıyız?
- Ağaç dikmeliyiz
 - Bitki örtüsünü korumalıyız
 - Hayvanları korumalıyız
 - Hepsi

46. Aşağıdakilerden hangisi vücudumuz için uygun sıcaklık değeridir?
a) 37 °C
b) 35 °C
c) 36.5 °C
d) 38 °C
47. Türkiye'de küresel iklim değişikliğinin etkileri hangi durumlarda görülür?
a) Sıcak hava dalgaları
b) Su kaynaklarının azalması
c) Kuraklık ve sellerde artış ile tarımda verimliliğin düşmesi
d) Hepsi
48. Aşağıdakilerin hangisi hızlı gelişen bir afet değildir?
a) Heyelan
b) Deprem
c) Yıldırım
d) Sel
49. Yazın sıcak hava dalgalarından korunmak için ne yapmalıyız?
a) Gölgede kalmalıyız
b) Çok hareketli olmayan oyunlar oynamalıyız
c) Sık sık su içmeliyiz
d) Hepsi
50. Aşağıdakilerin hangisi aşırı güneşlenmenin bir sonucu değildir?
a) Güzelleşmek
b) Güneş çarpması
c) Gözlerde katarakt oluşması
d) Güneş yanıkları

1. Öğrenciler bahçede yedi gruba ayrılır. Her grup bir afeti seçer ve bir halka oluşturur. Halkalar aralarında boşluk bırakarak bahçeye yerleşir.
2. Öğrencilerin oluşturdukları her halkaya “güvenlik halkası” adı verilir. Her halka bir afetten korunmayı temsil eder ve bu afetin adı ile anılır. Örneğin, “Heyelan Güvenlik Halkası”
3. “Tavşan kaç, tazı tut” oyunundaki gibi bir öğrenci kaçar, diğeri onu kovalar. Tazının kovaladığı tavşanın tek kurtuluş yeri güvenlik halkalarının içerisidir.
4. Tavşan, bu kaçış sırasında güvenlik halkalarından birine sığınabilir. Tavşan halkanın içerisine girdikten sonra halkayı oluşturan öğrenciler el ele tutuşarak tazının girmesine engel olur. Tazının halkaya girebilmesi için o halkanın temsil ettiği afetle ilgili bilinmesi gerekenlerden bir madde söylemesi gerekir. Böylece o halkanın afetinden korunabilir. (Öğrenildiyse birden çok madde de söylenebilir)
 - Tazı bilirse halkayı oluşturanlar ellerini bırakırlar tazı içeri girer ama eller bırakılınca tavşan da kaçabilir.
 - Tazı bilemezse tavşan tazıya bir şans daha vermek için isterse bulunduğu halkadan çıkar, istemezse çıkmaz. Tavşan çıkmazsa bu durumu ilan etmek için “Kızılay’a sığındım” diye bağırır. Bu durumda öğrenciler, alkışla tempo tutarak ona kadar sayar ve tazıya zaman verir. Ona gelince tazı hala bilemezse oyun burada durur. Bu durumda, tavşan ve tazı herhangi bir halkaya gider. Her biri bir kişinin önünde durur. Tazının önünde durduğu kişi tazı, tavşanın önünde durduğu kişi tavşan olur.
5. Tazı tavşanı halkaların dışında yakalamak zorundadır. Yakalarsa herhangi bir afetten korunma amacıyla bilinmesi gereken önlemlerden birini sorar. Örneğin, “Yangın öncesinde sırasında ya da sonrasında yapılması gerekenlerden birini söyle” der.
 - Tavşan bilirse kurtulur. Tazı üçe kadar sayar, bu süre içerisinde tavşanın kaçması için fırsat verir.
 - Tavşan bilemezse oyun durur. Tavşan ve tazı herhangi bir halkaya gider. Her biri bir öğrencinin önünde durur.
 - Tazının önünde durduğu kişi tazı, tavşanın önünde durduğu kişi tavşan olur.

SÖZLÜK

alev: Yanmanın görülen kısmı.

alüvyon: Kayaçların aşınması sonucu ortaya çıkan ve sular tarafından taşınarak biriktirilen kil, silt, kum, çakıl, taş ve diğer malzemelerin oluşturduğu tabaka.

anemometre: Rüzgâr hızını ölçen ve yönünü gösteren alet.

anız: Ekin biçildikten sonra tarlada kalan köklü sap.

ani sel: Kısa süreli ve şiddetli yağmurlar sonucu, nehirlerde, akarsularda, göllerde veya cadde ve sokaklarda suların hızla yükselmesi sonucu oluşan sel.

artçı depremler: Güçlü bir depremden sonra meydana gelen ve büyüklüğü ana şokun büyüklüğünü geçmeyen depremler.

aşırı yüksek hava sıcaklığı: Hava sıcaklığının, normal değerinden 6 °C ve daha yüksek olduğu durum.

bağıl nem: Hava içinde bulunan su buharı basıncının, aynı şartlardaki havanın doymuş su buharının basıncına oranı.

baret: Çalışanların başlarına giydikleri, metal veya plastikten yapılmış koruyucu başlık.

Bofor rüzgâr ölçeği: Rüzgâr hızlarını gösteren ölçektir. Francis Beaufort (Bofor okunur.) tarafından 1806'da bulunan, 0 (sakin) ile 12 (tayfun) arası değişen rüzgâr hızlarını gösterir.

buharlaştırma: Sıvının gaza dönüşüm süreci.

conta: Geçirmezliği sağlamak için sıkıştırılmış iki yüzey arasına yerleştirilen genellikle kauçuk ve kurşundan yapılan ince parça.

çamur akıntısı: Şiddetli yağışlar sonucu dağ yamaçları ve vadilerden aşağı hızla akarak hareket eden

taş, toprak, kaya ve su kütleleri.

çığ: Eğimli arazi üzerinde birikmiş kar örtüsünün yer çekimi etkisiyle hızla kayması.

deprem: Aniden oluşan ve yerkabuğu kaynaklı sarsıntılar.

deprensellik: Depremlerin tarihsel ve coğrafi dağılımı.

deprem dalgası: Deprem anında, odaktan çevreye doğru kayaçlar içerisinde yayılan sismik (P birincil, S ikincil, yüzey ve benzeri) dalgalarıdır.

deprem riski: Olası bir deprem sonucunda doğacak zararın (yaralanabilecek ya da ölebilecek insan sayısı ile, muhtemel bina ve altyapı hasarlarının) ortaya konulması.

deprem şiddeti: Bir depremin, yeryüzünde hissedildiği noktada yaptığı yıkım derecesini belirten ölçek.

deprem tehlikesi: İnsan yaşamını etkileyecek bir depremin oluşmasına neden olabilecek koşullarla ilgili her şey.

diri kırık (aktif fay): Gelecekte deprem üretmesi beklenen, diğer bir deyişle üzerinde sürekli gerilim birikimi olan ve sismik aktivitesi gözlenen yer kırığı.

doğalgaz: Konutlarda ve işyerlerinde ısınma, üretim ve enerji amacıyla belli bir merkezden kontrollü olarak bir şebeke sistemiyle dağıtılan yanıcı gaz.

dolu: Yağmur damlası olarak biçimlenmiş buz.

donan yağmur: Sıfır derecenin altındaki hava sıcaklıklarında, yağın yağmur yere düştüğünde hemen donar. Böylece kaldırımlarda ve yollarda ince ve kaygan bir buz tabakası oluşur.

donma: Vücudun sadece belirli yerlerinin sıcaklığının çok düşmesi.

don veya ayaz uyarısı: Hava sıcaklığının sıfır derecenin altına düşmesi beklendiğinde yapılan uyarıdır.

Don; bitkilere, tarım ürünlerine, açıktaki su borularına ve ağaçlara büyük zarar verebilir.

enerji: Diğer biçimlere dönüştürülebilir, ama toplam enerji miktarı aynı kalan farklı enerji biçimleri; yapılan iş yeteneği.

episantr (merkez üssü): Yeryüzünde depremin en çok hasar yaptığı veya en kuvvetli olarak hissedildiği alan.

erozyon: Su, hareket eden buz, yağış veya rüzgâr sürmesiyle, deniz hareketleriyle bir yerden diğer yere aşınarak taşınan kaya veya toprağın hareketi.

fay: Yer kabuğu hareketleri sonucu kabuğu meydana getiren tabakalarda oluşan kırıklar.

fırtına: Şiddetli rüzgâr ve yağışlı havalar için verilen genel ad.

fosil yakıt: Kömür, petrol, doğalgaz gibi enerji kaynağıdır. Ölen canlı organizmaların oksijensiz ortamda uzun yıllar boyunca çözülmesi ile oluşur.

fundalık: Kurak yerlerde yetişen çalı türünden ağaçların bulunduğu yer.

geri dönüşüm: Atıkların yeniden değerlendirilmesi durumu.

gök gürültüsü: Havadaki elektrik boşalımı yolunda bulunan gazların aniden genişlemesiyle oluşan, şimşek veya yıldırım parıltısının ardından duyulan ses.

görüş mesafesi: Bir yönde belli başlı cisimlerin görülebildiği en uzak mesafe.

gözlem: Meteorolojide, sıcaklık, basınç veya rüzgâr gibi atmosferik durumu belirten, yeryüzeyinde veya yukarısında bir veya daha fazla meteorolojik elemana ait değerlerin kaydedilmesi.

güneşlenme: Bir gün içerisinde bir yüzeye gelen toplam güneş ışınımı.

güneş yanığı: Güneşten gelen mor ötesi ışıklardan meydana gelen zarara cildin gösterdiği yanıt.

hava: Dünyayı kuşatan gazlar karışımı.

hava basıncı: Herhangi bir noktanın yukarısındaki hava sütununun ağırlığı.

hava durumu: Atmosferin sıcak-soğuk, nemli-kuru, sakin-fırtınalı, açık-bulutlu olma durumu.

hava kirliliği: Canlıların ve çevrenin zarar görmesine neden olacak kadar çok miktarda gazlar, kimyasallar veya organik maddelerin havada bulunması.

hava sıcaklığı: Direkt güneş ışınlarından korunaklı bir yerde ölçülen havanın sıcaklığıdır.

heyelan: Toprak ya da kayaların yamaç aşağı kayarak harekete geçmesi.

hiposantr (odak-iç merkez): Yer içerisinde deprem enerjisinin ortaya çıktığı nokta veya belirli alan.

hipotermi: Vücut sıcaklığının normal kas ve beyin etkinliğinin zarar göreceği kadar düşmesi.

hortum: Buluttan aşağı uzanan, şiddetlice dönen ve yere dönen hava sütunu.

ısı: Sıcaklık yükselmesine neden olan enerji türü.

ısı krampları: Su kaybından dolayı genelde bacaklar veya karın kaslarında görülen kas ağrıları ve kasılmalar.

ışınım: Isının bir kaynaktan ışın ve dalga hareketi yoluyla yayılması, ışıma, radyasyon.

iklim: Yeryüzünün herhangi bir yerinde hava olaylarına bağlı olarak gerçekleşen etkilerin uzun yılların ortalamasına dayanan durumu.

jeofizik: Fiziksel yöntemlerle yerküre ve diğer gök cisimlerinin iç yapısını inceleyen bilim dalı.

jeoloji: Yerkabuğunu oluşturan kayaç ve katmanların yapısını ve evrimini inceleyen bilim dalı.

kar: Sıfır derecenin altındaki hava sıcaklığında buz kristalleri şeklinde yere ulaşan yağış.

kar körlüğü: Kar yüzeylerinden yansıyan güneş ışığının neden olduğu geçici körlük veya zayıflayan görüş.

kar savruntusu: Rüzgâr ile bir yerden başka bir yere taşınan kar.

kar sürülmesi: Şiddetli yüzey rüzgârlarıyla kar yağışının düzensizce dağılması ve görüş mesafesinin azalmasıdır.

karbonmonoksit: Renksiz, kokusuz, zehirleyici bir gaz. Bol miktarda ısı açığa çıkararak mavi bir alevle yanar ve havayla birleşerek birçok uygulama alanı olan patlayıcı bir karışım oluşturur.

kış fırtınası gözetlemesi: Şiddetli kar yağışıyla birlikte buzlanma tehlikesi belirlediğinde Meteoroloji'nin halkı "hazırlıklı olması" için bilgilendirme aşaması.

kış fırtınası uyarısı: Meteoroloji'nin gözetleme sonucunda tehlikeli kış şartlarının oluşmaya başladığını ya da her an başlayabileceğini belirlenmesi durumunda halkı uyarma aşaması.

kilovatt: Bin vatlık bir güç birimi.

klıma: Soğuk veya sıcak hava vererek kapalı bir yerin havasını değiştiren elektrikli araç.

klor: İçme suyu ve atık suyun dezenfeksiyonunda kullanılan bir madde.

knot: Denizcilikte kullanılan rüzgâr hızı birimi.

kombi: Isıtmada kullanılan yakıtı düzenli ve ayarlı biçimde yakan araç.

kum fırtınası: Kumun şiddetli rüzgârla havada taşınması.

kuraklık: Herhangi bir iklim bölgesinde mevsimlik ya da yıllık yağış tutarlarının yetersizliği durumu.

kuvvetli don: Yer yüzeyinin donmuş olduğu durum.

magnitüd (büyüklük): Deprem büyüklüğü veya depremde açığa çıkan enerjinin bir ölçüsü.

maksimum: Değişebilen bir niceliğin varabileceği en yüksek olan sınır.

menfez: Her hangi bir kaçak olduğunda gazın ortamda birikmesini önleyip havaya karışarak uçup gitmesi için pencerelere takılan bir aparat olup kesinlikle açık tutulması zorunludur.

meteoroloji: Atmosferik olayları ve yaşamla atmosferin etkileşimi inceleyen bilim dalı.

meteorolojik gözetleme: Bir gün sonra meteorolojik bir tehlikenin meydana gelme olasılığı olduğunda, bundan halkın haberdar olması ve hazırlık yapması için Meteoroloji tarafından yapılan duyuru. Örneğin, "Belirtilen süre içinde ve gözetleme alanındaki nehir taşarak alçak yerleri su basma ihtimali var, hazırlıklı ol!" anlamındadır.

meteorolojik uyarı: 12-36 saat öncesinden tehlikeli hava şartlarının oluşması olasılığı kuvvetlendiğinde belli bir alandaki halkın önlem alması için yapılan duyuru. Örneğin, "İzlenmekte olan sel şu an oluşmakta veya her an oluşabilir, derhâl önlemini al!" anlamındadır.

minimum sıcaklık: Belirli zaman aralığında gözlenen en düşük hava sıcaklığı.

mor ötesi ışık (ultra viyole): İnsan gözü ile görülmez, ama güneş yanıklarına, derinin zarar görmesine ve zararlı bronzaşmaya neden olan güneş ışınları.

nem: Verilen hava hacmi içinde sıvı, katı veya buhar hâlde bulunan toplam su miktarı veya atmosferdeki su buharı içeriği.

nemli hava: Çok miktarda su buharı içeren hava.

nem oranı: Havanın su buharı içeriğinin yüzde olarak ifadesidir.

odak derinliği: Deprem enerjisinin açığa çıktığı noktanın yeryüzüne olan uzaklığı.

organik: Kökeni bitkisel ve hayvansal olan.

öldürücü don: İlbaharın sonunda veya sonbaharın başında bitki büyümesini durduran don.

paratoner: Yıldırımdan korunmak için kullanılan metal iletken sistem.

p-dalgası: Yayılma yönünde salınım yaparak ilerleyen bir sismik dalga türü.

rezervuar: Tuvaletlerde kullanılmaya yarayan su deposu.

rüzgâr: Dünya yüzeyine göre havanın yatay hareketi.

rüzgâr çorabı: Rüzgâr yönünü ve hızını belirtmek için kullanılan, yollara ve pistlere konulan koni biçimli alet.

rüzgâr gülü: Aylık veya yıllık olarak farklı yönlerden esen rüzgâr zamanının yüzde olarak ortalamasını gösteren grafik.

rüzgâr yanığı: Rüzgârla ortaya çıkan açık ciltteki güneş yanıkları.

sağanak: Genelde kısa süreli ama şiddetli yağışlardır.

s-dalgası: Yayılma yönüne dik olarak salınım yaparak ilerleyen bir sismik dalga türü.

sera gazları: Atmosferin ısıtma ve yalıtma etkisine neden olan su buharı, karbondioksit, metan ve ozondan oluşan gazlardır.

sıcaklık: Termometre ile ölçülen sıcaklık, soğukluk ya da ısının ölçüsü.

sıcak çarpması: Yüksek hava sıcaklığının yüksek nemle birleştiğinde insanlarda görülen aşırı ısı etkisi.

sıcak hava dalgası: Hava sıcaklıkları 40 derece ve daha yüksek olduğu günlerdeki hava şartları.

sıvılaşma: Suyu doymun ince taneli kum ve siltli katmanların; depremin etkisi ile zeminin taşıma gücünü tamamen yitirmesi ve sıvı gibi davranması.

sismik: Depremle ilgili.

sismik boşluk: Şu anda durağan olan fakat geçmişte en az bir deprem üretmiş fayın (kırığın) bulunduğu yer.

sismoloji: Depremin nasıl oluştuğunu, deprem dalgalarının nasıl yayıldığını, depremlerin büyüklüğünün ölçülmesini ve depremle ilgili diğer konuları inceleyen bilim dalı.

sivil toplum kuruluşu (STK): Gönüllü kişilerin, dernek, vakıf, oda, sendika, yurttaş girişimi, vb. adı altında buluşup, zamanlarını, emeklerini toplumun yararına sunmak ve kalıcı etki yaratmak için bilim, sanat, kültür, çevre, siyaset, eğitim, sağlık, afet vb. konularda örgütlenmesi.

siyah buz: Saydamlığından dolayı yol rengine yakın siyahlıkta görünen ince ve kaygan buz tabakası.

soğuk hava dalgası: Sıcaklık tehlikeli olarak (-) 18 derecenin altına düştüğünde görülen hava koşulları.

statik elektrik: Maddelerin birbirine sürtünmesi sonucunda elektron geçişi olmasına ve bu geçiş sonucunda elektron alan atomların (-) yüklü, elektron veren atomların (+) yüklü hâle gelmesi.

su hortumu: Bir denizin veya gölün üzerinde meydana gelen hortumun, yerden emdiği sular ile oluşturduğu kuvvetli rüzgar

sürüklenme: Rüzgârla yığın içinde sürülen veya yüzey düzensizlikleri veya engel gerisinde toplanmış kar veya kum parçacıkları.

şamandıra: Kapama düzenini sağlayan metal veya plastikten yapılmış suda yüzen top.

şehir seli: Şiddetli yağışlarda şehirlerdeki caddelerin hızla akan nehirlere dönüşmesi.

şeytan kulesi: Küçük, hızlıca dönen rüzgâr sütunu.

şimşek: Bulutlar arasında, tek bulut içinde veya bulut ve çevre hava arasında; bir ani ve parlak ışık pırıltısıyla birlikte oluşan atmosferik elektrik boşalması.

tahtıye: Özellikle afet tehdidi altındaki yerlerin boşaltılması; orada bulunan canlıların geçici olarak başka bir yere gitmesi.

talaş: Testere ile biçilen veya rende, matkap, törpü vb. araçlarla işlenen bir şeyden dökülen kırıntılar.

tehlikeli soğuk: Dışarıya çıkmanın çok riskli olduğu ve evde kalınması gereken durum.

tipi: Görüş uzaklığını 1 km'den daha aza düşüren çok şiddetli rüzgâr ile sürüklenen kar.

tipi uyarısı: Meteoroloji'nin şiddetli karyacağı ve güçlü rüzgârlar yüzünden görüş mesafesinin sifıra yaklaşacağını belirleyip halkı uyarmasıdır. Örneğin: "Dışarıdaysanız hemen kapalı bir yere sığının!"

Tsunami: Okyanus ya da denizlerin tabanında deprem, volkan patlaması ve heyelan sonucu oluşan deniz dalgası.

vantilatör: Sıcak ve durgun havayı dalgalandırarak esinti sağlayan veya böyle bir ortama temiz hava üfleyen alet.

yağış: Bulutlardan düşen ve yere ulaşan sıvı (yağmur, çisenti) veya katı (kar, buz, dolu vb) hâldeki suya verilen genel ad.

yağmur: Çisentiden daha büyük çapa sahip buluttan düşen sıvı su damlacıkları.

yanma: Yanıcı madde ile yakıcı madde (havadaki oksijen) ve tutuşma sıcaklığını sağlayan bir arada olması ile oluşan kimyasal olay.

yıldırım: Bulut ile yer arasında, elektrik potansiyeli birikmesine yanıt olarak üretilen ani ve parlak ışık pırıltısıyla birlikte oluşan görünür atmosferik elektriğin boşalmasıdır.

yoğuşma: Su buharının sıvı hâlde dönüşmesi.

KAYNAKÇA

- A10.9.1976 Tarih ve 7/12520 nolu, Orman Yangınlarının Önlenmesi ve Söndürülmesinde Görevlilerin Görecekları İşler Hakkında Yönetmelik.
- AFET –ÇIĞ GRUBU, 1999, Çığ El Kitabı, T.C. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Afet İşleri Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Ahrens, C.D., 1988, Meteorology Today: An Introduction to Weather, Climate, and the Environment, 3rd edition, St. Paul: West Publishing Company, p. 581.
- ARC, 2004, Wildfire Safety Tips, the American Red Cross of Rhode Island.
- ARC, 2000, Master of Disasters. The American Red Cross, Washington, D.C.
- ARC, 2004, American Red Cross – Disaster Services – Heat Waves.
- ARC, 2004, Disaster Preparedness – Coloring Book. The American Red Cross, Washington, D.C. (redcross.org/disaster/masters)
- BİSM, 2004, Soba Zehirlenmesi, Bursa İl Sağlık Müdürlüğü
- BOM, 1995, Bushfire Weather, Bureau of Meteorology (BOM), Department of the Environment, Sport and Territories, Commonwealth of Australia.
- Borhan, Y. ve Kadioğlu, M., 1998, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerindeki Çığların Sinoptik Analizi. Tr. J. of Engineering and Environmental Science, 22, 345-352.
- Boydak, H.A., 2001, Öğrenme Stilleri, Beyaz Yayınları, İstanbul
- Boydak, H.A., 2004, Beyin Yarım Kürelerinin Gizemi, Beyaz Yayınları, İstanbul,
- Boydak, H.A., 2004, Lider Öğretmen, Beyaz Yayınları, İstanbul.
- Boydak, H.A.,2004, Öğrenci Merkezli Etkinlikler Neden Gereklidir?, Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim, 52-53, 54.
- CRC, 2003, Avalanche Safety, Children's Hospital and Regional Medical Center Children's Resource Center, Seattle, WA.
- CHP, 2004, Frosbite Prevention For Parents. Children's Hospital of Pittsburgh.
- Doswell, C., 1996b. What is tornado? NOAA/ERL/National Severe Storms Laboratory, pp. 13.
- EMD, 2003, Preparing for Landslides and Mud Flows, Washington Military Department Emergency Division.
- FEMA and ARC, 1993, Wildfire: Are You Prepared? Federal Emergency Managment Agency and the American Red Cross, Washington, D.C.
- FEMA, 1993, Fact Sheet: Landslides and Mud Flows, Federal Emergency Managment Agency, September 1993.
- FEMA, 2001, Protectiong Your Property from Floding.
- FEMA, 2004, FEMA for Kids.
- GÜRKAYNAK, I. ve ark. 2002 Ben İnsanım, İlköğretim İçin İnsan Hakları Eğitimi Dizisi (3, Sınıf: Ben İnsanım: Sorumluluklarım Var). Ünal Ofset, Ankara.

- İBB, 2004, Soba Zehirlenmesi, İstanbul Büyükşehir Belediyesi.
- İbrahim, G., 2004, Hidrolojik Afetler Kapsamında Türkiye’de Kar ve Çiğ Afetlerinin Tahmini ve Erken Uyarılması Konusunda Yapılan Çalışmalar, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü 22 Mart 2004 Dünya Su Günü Hidrolojik Afetler Panel Konuşması.
- Kadioğlu, M. ve N. Öztürk, 1996, Yıldırım ve Yıldırımdan Korunma, İtfaiye 110, 7,14-16.
- Kadioğlu, M., 1992, Karmaşık Bir Doğa Olayı, Çiğ. Cumhuriyet Bilim-Teknik, 258, 10 s.
- Kadioğlu, M., 1996, Orman Yangınları ve Meteoroloji, I. Uluslararası Yangın ve Güvenlik Konferansı, İstanbul Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Müdürlüğü, 20-21 Mayıs, 1996, s. 157-166.
- Kadioğlu, M., 1996, Türkiye’deki Kasırga, Hortum veya Tornado Gerçeği Nedir? TMMOB Meteoroloji Müh. Odası Meteoroloji Mühendisliği Dergisi, Eylül 1996 (4), 21-29.
- Kadioğlu, M., 1997, Sel ve Meteorolojik Uyarılar. Meteoroloji Mühendisliği, 4, baskıda.
- Kadioğlu, M., İ. Helvacıoğlu, İ., Okay, N., Tezer, A., Trabzon, L., Türkoğlu, H., Ünal, Y.S., Yiğiter, R., 2004, Eğitim Kurumları İçin Afet Acil Yardım Planı Kılavuzu, İTÜ Afet Yönetim Merkezi Yayınları, İTÜ Press, İstanbul.
- Kadioğlu, M., ve A.B. Kara, 1992, Sıcaklık-Nem Bunalılcılığı ve Halka SINEM Uyarısı. İ.T.Ü. Dergisi, 50 (3), 43-47 s.
- Kadioğlu, M., 2007, Havadan-Sudan, Hayykitap, 2478 s.
- Kuterdem, K., 2004, Heyelanlar, Afet İşleri Genel Müdürlüğü Deprem Araştırma Dairesi Yayınları, Ankara.
- MMO, 1999, Meteoroloji Karakterli Doğal Afetler ve Meteorolojik Önlemler, TMMOB Meteoroloji Mühendisleri Odası. Meteoroloji Karakterli Doğal Afetler Komisyonu Raporu Ankara – 1999.
- NAC, 2004, Avalanch’s Basics. Forest Service National Avalanche Center.
- NOAA and ARC, 1992, Winter Storms – The Deceptive Killers. National Oceanic and Atmospheric Administration and the American Red Cross, Silver Spring Maryland.
- NOAA and ARC, 1993, Flash Floods and Floods. The Awesome Power. National Oceanic and Atmospheric Administration and the American Red Cross, Silver Spring Maryland.
- NOAA and ARC, 1993, Thunderstorms and Lightning – The Underrated Killer. National Oceanic and Atmospheric Administration and the American Red Cross, Silver Spring Maryland.
- NOAA and ARC, 1993, Tornadoes – Nature’s Most Violent Storm. National Oceanic and Atmospheric Administration and the American Red Cross, Silver Spring Maryland.
- NPS, 2000, A Visitor’s Guide to Mont Rainer National Park, The Tahoma News (Winter 2000).
- NRC, 2004, Health and Safety Tips, Sun Safety, National Resource Center for Health and Safety in Child Care.

NWS, 1981, Floods, Flash Floods and Warnings, U.S. Department of Commerce-National Oceanic and Atmospheric Administration National Weather Service (NWS), NOAA/PA 81010.

OPP, 2004, Mountain Weather.

Osczevski, R.J. 1995, The basis of wind chill. Arctic, 48(4): 372-382.

Petal, M., ve Türkmen, Z., 2002, ABCD - Temel Afet Bilinci Eğitimi El Kitabı, B.Ü. Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü Beyaz Gemi Yayınları, İstanbul.

Şen, Z., ve Kadioğlu, M., 2000, İskan Bölgelerinde Seller ve Sellerden Korunma, Türkiye Su Vakfı, 16 s.

T.C. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, 2004, Afet İşleri Genel Müdürlüğü – Ankara.

T.C. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, 2004, Afet İşleri Genel Müdürlüğü – Çığ Grubu– Ankara.

T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, 2004, Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü – Ankara.

T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, 2004, Orman Genel Müdürlüğü - Yangın Harekat Merkezi, Ankara.

T.C. İçişleri Bakanlığı, 2004, Sivil Savunma Genel Müdürlüğü – Yangın Söndürme ve Önleme Tedbirleri – Ankara,

WHO, 1997, Sun Bath - FACTS AND FICTION. Global Solar UV Index, WHO, ICNIRP-1/95.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

<http://www.avalanche.org/~nac/basics/basics.html>

<http://www.bsm.gov.tr/lodos/02.htm>

<http://www.chp.edu/besafe/adults/02frosbite.php?base=bs>

http://www.ciggrubu.org/Ana_Sayfa-tr.htm

<http://www.deprem.gov.tr>

<http://emd.wa.gov>

<http://www.fema.gov/mit/how2006.htm>

<http://www.fema.gov/kids>

<http://www.ibb.gov.tr/ibbtr/140/14002/arsiv/bulten87/Dosya.htm>

<http://www.meteor.gov.tr>

<http://www.meteoroloji.org.tr>

<http://www.nps.gov/mora/RDPayne5/tahoma.htm>

<http://nrc.uchse.edu/sunsafety.htm>

<http://www.ogm.gov.tr/yangin>

<http://www.redcross.org/safetytips-wildfires.htm>

<http://www.redcross.org/safetytips-wildfires.htm>

<http://www.ssgm.gov.tr/yayin.html>

http://www.uoregon.edu/~opp/snow/avalanche/weather_mtn.htm